

אינש לרעיה

לקט אמרות
חז"ל, רעיונות,
עובדות והנהגות,
פגדולי ישראל,
על מדות טובות
שפביאות
לאהבת הזולת,
הנלפדות
מפרשת השבוע

ליקוט ועריכה: יצחק בן אהרן
כל הזכויות שמורות למכון אהבת אמת
© אסור להעתיק, לצלם ולהדפיס
בלי רשות בכתב

מכון אהבת אמת - המרכז להעמקת ערכי אהבת הזולת ע"ש ר' צבי יהודה דומוביץ ז"ל

רח' אבן עזרא 2 ירושלים 92424 טל: 02-5671812 פקס: 077-7671812

שבת קודש יא סיון תשס"ח שבת - ירושלים 7:10 תל-אביב 7:25 חיפה 7:18 מוצ"ש - ירושלים 8:28 תל-אביב 8:31 חיפה 8:33

פרשת בהעלותך

הנעלבים ואינם עולבים

מעלה נשגבה להיות מה"נעלבים ואינם עולבים" שומעים חרפתם ואינם משיבים!

נלמד מהפסוק: "והאיש משה ענו מאד מכל האדם" (פרק יב"ג)

וכתב רש"י: עניו - שפל וסבלן. והקשו המפרשים: מה טעם הוצרכה התורה להודיענו כאן גודל ענוותנותו של משה? אלא, מפרש הרמב"ן, להגיד כי הקב"ה קינא לו בעבור ענוותנותו, כי הוא [משה] לא יענה על ריב לעולם אף אם יודע. עוד הביא הרמב"ן מהספרי: רבי נתן אומר, אף בפניו של משה דיברו בו... אלא שכבש משה על הדבר, יזכיר ענוותנותו שסבל ולא עזב. וה' קינא לו.

נמצאנו למדים עד היכן מגעת מעלתם הנשגבה של השומעים עלבונם וחרפתם ואינם משיבים, ועד כמה גדולה וחשובה היא לפני הקב"ה, ולא זו בלבד שהקב"ה מרום קרנו של הכולם פיו, אלא אף מקנא לכבודו ורב את ריבו.

וכפי שמסופר בגמרא (גיטין ז.) על מר עוקבא ששלח שאלה לרבי אלעזר: בני אדם שמחרפים, מגדפים ומצערים אותי ובידי למוסרם למלכות, האם מותר לי למוסרם כדי שיחדלו לצערני? והשיב לו רבי אלעזר בלשון הפסוק (תהלים לט"ב) "אמרת אשמרה דרכי מחטוא בלשוני אשמרה לפי מחסום בעוד רשע לנגדי" כלומר: אף שהרשע כנגדי ומצער אותי, בכל זאת אחסום פי!

עוד השיב לו רבי אלעזר בפסוק (תהלים לז"ז) "דום לה' והתחולל לו" - דום לה' והוא יפילם לך חללים חללים. השכם והערב עליהן לבית המדרש [לתורה ולתפלה] והן כלין מאליהם". ואכן, מיד כשיצאו הדברים מפי רבי אלעזר תפסו את האדם שציער את מר עוקבא ואסרו אותו בקולר.

בהמשך הגמרא (שם) דורשים חז"ל יסוד זה [שהקב"ה עושה דינו של הכולם פיו] בפסוקים בהם נמנים שמות ערי ארץ ישראל. נאמר: "קינה ודימונה ועדעדה" (יהושע ט"ו) ודורשים חז"ל: "קינה" - כל שיש לו קנאה [כעס מחמת צער שהציערו חברו] "ודימונה" - ודומם "ועדעדה" - שוכן עדי עד [הקב"ה עושה לו דין].

וכן נאמר: "צקלג ומדמנה וסנסנה" (שם לא) ודורשים חז"ל "צקלג" - כל מי שיש לו "צעקת לגימא" על חברו [שמקפח פרנסתו]. "ומדמנה" - ובכ"ז דומם. "סנסנה" - שוכן בסנה [הוא הקב"ה שנתגלה למשה בסנה] עושה לו דין.

וביאר המפרשים מה טעם מוזכר הקב"ה בענין זה דוקא בכינוי של "שוכן בסנה"? משום שמבואר במדרש (ילק"ש) שהסיבה שנגלה הקב"ה למשה דוקא מתוך סנה שפל ומלא קוצים, כדי להראות שגם השכינה מצירה כביכול בצער ישראל במצרים. וכן בעניינינו, כשאדם מצטער מחברו ובכ"ז שותק, מצטער הקב"ה כביכול עמו. וכשם שבמצרים יצאה מכך גאולת ישראל, כך יציל הקב"ה את האדם מידי המצערים אותו.

משים עצמו כמי שאינו...

פעם התלונן אחד מראשי הישיבות באוזני הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל ואמר לו: "אני מקנא בכס. אני חי ממש באווירה של גיהנם..."

ראש הישיבה תיאר לרבי שלמה זלמן כיצד פוגעים בו בעלי המחלוקת בישיבה ללא הרף. "ואילו אתם" - טען ראש הישיבה לרש"י - "חיים באווירה של גן עדן. שלוות הנפש שאתם מקרינים מעידה כאלף עדים שאין פוגעים בכס".

השיב לו רבי שלמה זלמן: "אמת, נכון הדבר. אני חי באווירה של גן עדן, וברצוני להסביר לך את הסיבה לכך. כאשר אני חש שמישהו מבקש לדחוף אותי מעט הצידה, אני נסוג מיד כמה מילין... עוד לפני שמישהו חושב לפגוע בי, כבר אין בימי לפגוע, כי כבר מזמן עזבתי את מקומי ואת מעמד..."

במחיצתם

"ביזיונות אלו נקצבו לי..."

להרה"ק רבי זאב וואלף מזבאריץ זצ"ל הייתה אשה קשה, היא הייתה לעתים תכופות מחרפת ומגדפת אותו והוא לא ענה ולא הקפיד כלל וכלל. שאלו אותו מקורביו: "היתכן? כיצד יכול הוא להבליג כל כך?!"

השיב להם הרבי: אדרבה, נותן אני הודאה על חלקי! שהרי אין ספק, שבזיונות אלו נקצבו לי. ומעתה, במקום שירדפו אחרי ברחוב העיר ויבזו ויכלימו אותי לעיני כולם, יושב אני בביתי ומקבל זאת בין ארבע קירות. האין זה טוב יותר?!"

תולדות אמת - אמת ויצב

גליון זה מוקדש לעילוי נשמת אבינו הבלתי נשכח

מוהר"ר יצחק צבי פריי ז"ל

נלב"ע ב"א סיון תשפ"ז

ופקום פנוחתו בהר הזתים

נדבת משפחת פריי - אנטוורפן

הבוטח בה' שיספק לו כל צרכו, הריהו שמח בחלקו

ואינו דואג דאגת המחר!

נלמד, בדרך רמז, מהפסוק: "שטו העם ולקטו וטחנו ברחיים, או דכו במדוכה" (פרק יא-ח).

ומובא בזהר הק': "שטו העם ולקטו" - שטיא הוא דא' כלומר: שוטים הם אלו שהשתטחו על הארץ ללקוט את המזון, שכן מה ששייך ומיועד לאדם, יבוא לו בנקל עד שלא יצטרך אפילו להתכופף... (הגאון רבי יוסף חיים זוננפלד זצ"ל - חכמת חיים)

אדם יכול להפחית מעצמו את קללת "בזיעת

אפיך תאכל לחם"

כידוע, כל חובת השתדלות האדם לפרנסתו, אם מעט ואם הרבה - כל אדם לפום דרגא דיליה, נובעת מגזירת "בזיעת אפיך תאכל לחם", שנתקלל אדם הראשון. ומכיון שכל ענין ההשתדלות אינו אלא עונש וקללה, ומכיון שלמדנו מירידת המן שיש שטרחו הרבה בלקיטתו ויש שטרחו מעט, ובכל מקרה "לא העדיף המרבה והממעט לא החסיר", ומאחר שכבר הבטיחונו חז"ל (ביצה טז.) ש"כל מזונותיו של אדם קצובין לו מראש השנה". אם כן, מצד ההגיון הפשוט, טוב לו לאדם להפחית עצמו מן הקללה עד כמה שאפשר ולא להרבותה עליו.

וכפי שכתב הרמח"ל ז"ל (בספרו **מסילת ישרים** פרק כא): "מה שיוכל לשמור את האדם ולהצילו... הוא שישליך יהבו על הקב"ה לגמרי, באשר ידע כי ודאי אי אפשר שיחסר לאדם ממה שנקצב לו וכדברי חז"ל "מזונותיו של אדם קצובין" וכו' ו"אין אדם נוגע במוכן לחברו". וכבר היה האדם יכול להיות יושב ובטל. אם לא שקדם הקנס "בזיעת אפיך תאכל לחם" על כן חייב אדם להשתדל איזו השתדלות לצורך פרנסתו והרי זה כמו מס שפורע... וכיון שהשתדל, הרי יצא ידי חובתו... ואינו צריך לבלות ימיו בחריצות והשתדלות!"

ובספר אוהב ישראל (ליקוטים - פרשת יתרו) מובא כי עיקר דרך האמת להשיג די מחיית ביתו הוא ע"י הבטחון בה' המחיה את הכל, ויקויים בו מקרא שכתוב (תהלים לב-י) "והבוטח בה' חסד יסובבנו". אבל מי שאין לבבו חזק באמונת ה' כל כך אשר ישיג די פרנסתו בקרב ביתו בלי רוב טרחה ויגיעה, אזי צריך האיש הזה לעשות תחבולות כל אחד לפי ערכו.

הבטחון האמיתי - כשהבוטח לא חושש

לפרסם ברבים את בטחונו.

בגמרא (ביצה טז.): "תניא, אמרו עליו על שמאי הזקן, כל ימיו היה אוכל לכבוד שבת. מצא בהמה נאה, אומר זו לשבת, מצא אחרת נאה הימנה מניח את הישנה ואוכל את הראשונה. אבל הלל הזקן מדה אחרת היתה לו שכל מעשיו לשם שמים שנאמר ברוך ה' יום יום.

והקשה רבינו יוסף חיים מבגדד זצ"ל (בספרו **בן יהודע**): וכי שמאי לא היו מעשיו לשם שמים, חלילה, והרי כל מה שאכל בימי השבוע היה לכבוד שבת. שהיה שומר את היותר נאה לשבת!?

"הבוטח בה' חסד יסובבנו"

את המעשה הבא סיפר הגאון **רבי אשר וייס שליט"א**: מעשה שאירע לפני שנים אחדות באברך תושב העיר מנצ'סטר שבאגליה שהיה שוקד על תלמודו יומם ולילה מתוך מדריגה גבוהה של בטחון בהש"ת. משפחתו הלכה וגדלה משנה לשנה בס"ד, ואת ניהול הבית נטלה על עצמה אשתו הצדקת כדי שבעלה לא יופרע מלימוד התורה.

במצב זה שהבעל עסק רק בתורה והאשה הייתה עסוקה בגידול ילדיה, מובן שחיו בעוני ובדוחק גדול. ההורים עזרו להם מעט, ובכל מקרה הסתפקו במועט ושמחו בחלקם. ואולם כאשר זכו ללידת ילדם העשירי תבעו הוריו של האברך ממנו לצאת לעבוד כדי לפרנס את משפחתו הגדולה, אך הוא היה נחוש בדעתו לעסוק אך ורק בתורה. ניסו הוריו להתפשר עמו שיקח רק משרה חלקית אך ללא הועיל. גם על משרות תורניות שהציעו לו השיב בשלילה.

כאשר נולד להם הילד האחד עשר והילד השנים עשר ניסו שוב הוריו לדבר על לבו, אך הוא נותר בשלו והודיע נחרצות כי הוא ימשיך ללמוד וסמוך ובטוח הוא בהש"ת שיהיה בעזרו ולא יחסר לו מאומה. והנה זכה ללידת בנו השלושה עשר, וגם אז לא שינה ממנהגו ומסדר יומו. הוריו לא ידעו נפשם מרוב דאגה וכמעט פרץ סכסוך בינם לבינו בהן. אך אז אירע דבר פלא:

מספר ימים אחרי שבנם השלושה עשר נכנס לבריתו של אאע"ה, קיבל האברך מכתב מ"בית המשפט המחוזי". הוא פתח את המעטפה וגילה לתדהמתו שהוא מתבקש להתייצב בבית המשפט בתאריך פלוני בקשר למיסטר ג'ון פ. קלאבארי. הוא לא הצליח להבין איזה עסק יש לו עם בית משפט ועם אדם בשם זה שמעולם לא הכירו. הוא שיגר מיד מכתב לבית משפט והעמיד אותם על טעותם.

לאחר מספר ימים קיבל מכתב נוסף מבית משפט ובו הוראה חד משמעית שעפ"י חוק הוא חייב להתייצב ביום ובשעה שנקבעו לדיון, כדי לממש את הצוואה שהשאיר מיסטר ג'ון פ. קלאבארי שנפטר בתאריך פלוני.

מיודענו נסע לבית המשפט שם התברר לו שמיסטר קלאבארי הלך לעולמו ללא צאצאים. בצוואתו הורה למסור את כל רכושו שכלל שני מפעלים גדולים ועוד נכסים רבים, למשפחה הגדולה ביותר בעיר.

פנה השופט לאברך ואמר לו: בדקנו במרשם התושבים ומצאנו שמשפחתך היא הגדולה ביותר. אמנם עד לפני שבועיים הייתה בעיר משפחה נוספת שלה שנים עשר ילדים, אך הבן השלושה עשר שנוולד לכם באחרונה הפך אתכם למשפחה הגדולה בעיר, לפיכך הירושה מגיעה לכם...

בשבת הראשנה שלאחר זכייתו הגדולה, ערך האברך "קידושא רבא" מפואר לכל המתפללים להודות להש"ת בקהל רב על חסדו הגדול.

"כגמול עלי אמו..."

כשהסתופף הצדיק **רבי מרדכי מלכוביץ זצ"ל**, אחר נישואיו, בצל רבו כ"ק אדמו"ר **רבי שלמה מקרלין זצ"ל**, השקיע את כל מעיניו בתורה ובעבודת ה' ובביתו לא היה לחם לאכול, ואף המים קפאו מחמת הקור, כי לא היו לו עצים להסקה. אשתו מעולם לא התלוננה.

פעם ביקר בביתם אחד מקרובי משפחתה. ובראותו את מצבה רץ לבית המדרש ושאל את רבי מרדכי: "היתכן להפקיר כך אשה ובנים לרעב ולקור! איך תוכל לשבת כך וללמוד, כאשר בני ביתך יושבים ובוכים!?"

ענה לו רבי מרדכי: "הם צודקים בביתם, שהרי עיניהם נשואות אלי, ואני אך בשר ודם ומה אוכל להושיעם, אבל גם אני בצדק יכול ללמוד במנוחה, שכן עיני נשואות אל בורא העולם, ולכן איני צריך לדאוג במאומה..."

באהלי צדיקים

"ברוך הגבר אשר יבטח בה"

את הסיפור הבא שמע רבי אלתר טוביה וז"ל מפי החפץ חיים: בעיר ברלין אירע אסון אצל בנקאי יהודי. אחד מפקידיו מעל ובגד בו ובעזרת אחרים מבחוץ, לקחו את כל כספו וברחו להם לחו"ל, ולא נדעו עקבותיהם.

שכר הבנקאי עורך דין גוי ויצאו שניהם לחפש עקבותיהם. לבסוף הגיעו לעיר אחת אשר כפי הנראה היו הגנבים שם, אולם כבר נכנסה שבת קודש, והבנקאי לא נתן לעורך דין לעשות שום פעולה כדי לקדם את העניין, מפני קדושת השבת. הם שבתו במלון והיהודי הלך בשבת להתפלל בציבור.

כשחזר, שר הבנקאי זמירות שבת מתוך שלוה, בטחון ורוממות רוח. העורך דין הגוי אשר לא הסכין לזה, החליט כי היהודי כנראה יצא מדעתו (בגלל איבוד רכשו). נאלץ הלה להמתין בקוצר רוח לצאת השבת. ואולם היהודי לא נחפז, הוא המשיך במתינות ובישוב הדעת לערוך סעודת מלוה מלכה, והעו"ד הגוי שכבר קצרה רוחו החל להתרגז.

לפתע נשמעו נקישות בדלת. מפקח המשטרה וסגל חבורתו באו להודיע כי תפסו את הגנבים וכל הרכוש הושב. הוא הוסיף וסיפר כיצד הצליחו לתופסם: אודות לכך שנמנעתם מכל פעולה, הרשו לעצמם הגנבים תנועה חופשית, כיון שהיו בטוחים שכבר נסעתם מהמקום..."

מאיר עיני ישראל

עוד צריך להבין את מה שאמרו "אבל הלל מדה אחרת היתה לו" ומשמע שהיתה מדה טובה אצל שמאי שאינה אצל הלל, ומדה טובה אצל הלל שאינה אצל שמאי, על אלו מדות מדובר?

ומבאר הבן יהוידע, כי המדה הטובה שניכרה אצל שמאי היתה "כבוד השבת". שבהנהגתו היה ניכר שהוא מכבד הרבה את השבת, ואילו בהנהגתו של הלל אמנם לא היה ניכר כבוד השבת, שכן כל יום שחט בהמה שנזדמנה לו באותו יום וכך עשה גם בערב שבת לצורך השבת. אך בהנהגתו היתה מדה טובה אחרת והיא מדת הבטחון, ובהנהגתו זו הראה ברבים את מדת בטחונו ולא חשש שמא לא יזדמן לו הראוי לשבת ויבוש מבני אדם, אלא היה בטוח לגמרי שיזדמן לו.

במובן זה של מדת הבטחון, מבאר הבן יהוידע את הפסוק "בך בטחו אבותינו בטחו ולא בושו" - כלומר: מדת הבטחון של אבותנו באה לידי ביטוי בעובדה שהם גילו ופרסמו שבטוחים בך ולא חשו שמא יתבדו ולא יגיע אליהם ויבושו מאחרים.

מעתה נבין פשר הדגשת חז"ל על מדתו של הלל ש"כל מעשיו לש"ש", זאת ללמדינו, שכל מה שפירסם הלל בהנהגתו לעיני העולם את תוקף מדת הבטחון שיש לו, לא היה זאת כדי להתייחר ח"ו. אלא כל כוונתו היתה לשם שמים כדי שגם שאר בני אדם ילמדו להחזיק במדה זו של בטחון אמיתי, אשר בה הבטח אינו חושש לגלות את בטחונו פן יתבדה, ויבוש, כי בטוח הוא שלא יתבדה.

ענוה

לנהוג כלפי הזולת בשפלות רוח ובענוה!

נלמד מהפסוק: "והאיש משה ענו מאד מכל האדם" (פרק יב'ג)

וכתב השל"ה הק': ראה עד כמה גדול מדת הענוה. הנה משה רבינו ע"ה מבחר הנבראים אדון הנביאים, ולא שבחו הכתוב רק במדת הענוה. וצריך ללכת במדת הענוה עד קצה האחרון, כהא דתנן "מאד מאד הוי שפל רוח". ואמר הכתוב "מכל האדם". והנה ג' ענוים היו: משה ואהרן אמרו "ונחנו מה". אברהם אבינו אמר: "ואנכי עפר ואפר", דוד המלך ע"ה אמר: "ואנכי תולעת". ומשה היה ענוי מכולם, כי אברהם המשיל עצמו לעפר ואפר ודוד לתולעת, אבל משה אמר אין אנחנו כלום. וזה ענוי מכל האדם" ראשי תיבות "אברהם דוד משה". עכ"ל.

אמרו חז"ל בגמרא (נדרים לח.): אמר רבי יוחנן, אין הקב"ה משרה שכינתו אלא על גבור ועשיר וחכם וענוי וכולן ממש [כל המעלות הללו היו במשה רבינו]. וכבר הקשו המפרשים: מה מעלה מיוחדת יש במה שהוא גיבור, עשיר וחכם, שבזכותם תשרה עליו השכינה, הרי מעלות אלו ניתנות לאדם במתנה ואין הם תלויים ונקנים בעמל נפשו. וכדברי חז"ל (בנדה טז:): שעוד קודם יצירת האדם נגזר בגזירת עליון האם יהיה גיבור או חלש, חכם או טיפש, עשיר או עני. ואם כן, מדוע שתשרה עליו השכינה בגין מעלות אלו שלא עמל עליהם ולא ייצרם?! והרי מפורש בפסוק: "אל יתהלל החכם בחכמתו ולא הגבור בגבורתו ולא עשיר בעושרו"? ומלבד זאת הרי הם מעלות גשמיות ושלא כמדת הענוה שהיא אכן מעלה רוחנית נשגבה!?

ותירצו המפרשים (רוח חיים על אבות, חתם סופר, בן יהוידע ועוד) כי לאמיתו של דבר, עיקר הזכות אשר בגינה יש השראת השכינה היא לא מצד מעלות החכמה, הגבורה והעושר, אלא מצד מדת הענוה והיא פסגת המעלות והמדות. אלא שמציאות הענוה לא תתכן באדם שהוא ריק ממעלות החכמה, הגבורה והעושר, שכן אם אין לו מעלות אלו במה נחשב ובמה יתגאה? וכפי ערך מעלותיו של אדם כן תבחן מדת ענוותנותו, כלל שיותר יגדלו וירבו מעלותיו, כן תגדל ערך ענוותנותו, כי אף שיש לו הרבה סיבות להתגאות ובכל זאת משפיל עצמו, לזה יקרא ענוי.

נמצא לפי"ז, שאם ישנם שני בני אדם אשר שפלות רוחם שוה, אך לאחד ישנם שתי מעלות ולשני שלוש מעלות, בהכרח הוא שהשני ענוי יותר מהראשון לפי שיש לו מעלה נוספת להתגאות בה ובכל זאת שפל רוח הוא כמו הראשון.

מעתה, מובן היטב מה שאמרו חז"ל "אין הקב"ה משרה שכינתו אלא על גבור ועשיר וחכם וענוי" כי הגבורה, העושר, והחכמה הם תנאי הכרחי להמצאות מדת הענוה, וכשישנה למדת הענוה, די בזכותה בלבד, כדי להשרות שכינה. "וכלן נלמדים ממש" - כי רק משה שהיה כליל המעלות מכל אדם, ועם כל זאת היה ענוי, הרי בהכרח שהיה הענוי מכל האדם! וממילא, עליו שרתה השכינה.

ענות חן

סיפר הגאון רבי איסר זלמן מלצר: זצ"ל "באחד מלילות חול המועד סוכות היו נוהגים בני הישיבה להתכנס ולשמוח בשמחת בית השואבה עד אור הבוקר. הצדיק רבי יצחק בלאזר זצ"ל היה משמח את הקהל באמירת חרוזים בניגון מיוחד.

"וכשרבתה השמחה היו רוקדים ומזמרים לפני רבי יצחק את הפסוק "צדיק כתמר יפריח כארז בלבנון ישגה" העזתי ושאלתי את רבי יצחק: ילמדנו רבינו, כיצד הוא נותן לתלמידיו לשיר כך לכבודו? והשיב לי: כבר פסק רבי ישראל סלנטר זצ"ל שבנוגע למדות, אין הלוה של "ולפני עור לא תתן מכשול" [שהואיל והתלמידים חייבים בכבוד רבם, אין לו רשות למחות כנגד זה, אף שעלול לבוא לידי גאוה].

ואכן מסופר, שבשעה שהרימו את רבי יצחק בלאזר על כסא ורקדו לפניו, ראו ששפתותיו נעות, וכשהטו הקרובים את אזנם שמעו שהוא שר לעצמו, באותה מנגינה ששרו לכבודו, אולם בפיו היו מלים אחרות שביטו דברי גנאי וזלזול כלפי עצמו, זאת כדי שלא יכשל בהרהורי גאוה.

בדרך עץ החיים

ומי כעמך ישראל

סיפורים בני זמננו

סיפורו של סיפור !

דברי חז"ל במסכת אבות - אותם נלמד בשבת הנוכחית: "יהודה בן טבאי אומר... וכשיהיו בעלי דינין עומדים לפניך, יהיו בעיניך כרשעים" (אבות פ"א מ"ח). מדוע יהיו שניהם בעיניי הדיין כרשעים? אולי משום שעצם העובדה שהם לא הצליחו להסתדר ביניהם לבד, מעיד על משהו...

* * *

התקשרתי לסופרת וביקשתי להיפגש עימה, יחד עם בעלה. כאשר הגעתי למקום נפרשה מול עיני תמונה שונה לחלוטין מכפי שראיתי אותה קודם לכן. נוכחתי לראות שמדובר בסופרת מאוד מוכשרת, ישרה, רגישה לזולת ובעלת יראת שמים. בעלה שהשתתף בשיחה עורר רושם של יהודי צדיק, ישר ועדין נפש.

במהלך השיחה תיארה הסופרת בפני כמה עוגמת נפש וצער הסבה לה העובדה שהסיפור פורסם שלא ברשותה. לא עלה בדעתי כמה צער הדבר גרם לה. היא גם גוללה לפני את ההפסד הכספי, והפסד המוניטין שנגרמו לה לטענתה עקב פירסום העלילה שלה בתוך הספר שלנו שלא ברשותה.

הסופרת הבהירה, שפניה לא היו "לעשות רווחים" על חשבון המעשה, והיא מוכנה לוותר על הפיצויים שמגיעים לה לטענתה הן על פי דין תורה והן על פי חוק, והיא לא דורשת שום פיצוי כספי מאיתנו, שכן כל מה שחשוב לכולנו שהעניין יבוא על תיקונו ושהפרת הזכויות תפסק, ולוודא שהדבר לא ישנה במהדורות נוספות, חיפשנו דרך כיצד לפייס את הסופרת על המקרה, התחייבנו לשנות את הלוחות של הספר, ולהשמיט את הסיפור, וכן את השם של סיפור אחר שנלקח לטענתה מאותו סיפור.

באותה שעה חשבתי לעצמי. ראשית כל, הרי הסיפור פורסם על ידנו! למרות שזה לא נעשה במזיד מכל מקום מוטלת עלינו החובה לבקש מחילה - וכך אכן עשינו. באותה שעה חלפה בראשי מחשבה נוספת אודות שולח הסיפור המועתק שגרם את כל האי נעימות הנוכחית. אני זכיתי שבחסידי שמים נודע לי כל הצער שנגרם בעקבות העניין, אך כיצד יגיע אותו שולח לבית דין של מעלה עם כתם גדול? האם יהיה מוטל עליו לחזור חלילה בגלגול כדי לתקן את אשר עיוות? אני ממש לא מקנא בו.

חיפשתי דרך כיצד לפייס את הסופרת על המקרה. מלבד זאת שהסיפור כמובן יושמט מהספר להבא, חשבתי אולי ישנו עוד דבר שישב לה את הזכויות וההערכה שמגיעים לה עבור הסיפור - מעשי ידיה.

עלה בדעתי לשתף אתכם, קוראים נכבדים, בכל מה שארע - ובכך לתקן את אשר ארע. ולתת פומביות לחומרת העניין. הסופרת ובעלה קיבלו את ההצעה והכול על מקומו בא בשלום.

* * *

אחרית דבר: אנו מעדיפים לדון את שולח הסיפור לכף זכות, ולחשוב שהדבר נעשה על ידו בשגגה. אבל גם כך מוטל עליו לשוב בתשובה על הצער ועגמת הנפש שהוא גרם לסופרת, ועל הטרחה והטרדה שהוא גרם לנו - וכמובן גם על הפרס הכספי שהגיע לידיו שלא בצדק.

נפתלי וינברג

"הזמנה לדין תורה"

זו הייתה הכותרת של מכתב רשמי שקיבלתי לאחרונה ההזמנה לדין תורה מאוד הכאיבה לי, כפי שתבינו בהמשך.

זמן מה קודם לכן קיבלנו מכתב רשמי מהסופרת מנוחה בקרמן בה היא טוענת שהפרנו זכויות יוצרים ובהמשך היא מפרטת שסכום התביעה על הפרה כזו יכול להגיע לסכום של 300,000 ש"ח. הסכום מורכב משלושה סעיפים שונים, שתעריפו של כל אחד מהם הוא 100,000 ש"ח.

מדובר בסכום גבוה למדי. מאוד הופתעתי לקבל את המכתב. קורה שאדם טועה, אבל בסכומים שכאלו? בטוחני שאתם מתעניינים לדעת מה הרקע שמאחורי המכתב.

הנה הוא לפניכם:

לפני מספר שנים תרם יהודי נכבד סכום כסף, עבור 'מבצע סיפורים' של 'מכון אהבת אמת'. במסגרת זו התבקשו הקוראים לשלוח סיפורים שאירעו עימם, או עם מכריהם. בתקנון המבצע הודגש שעל הסיפור להיות אמיתי, וכזה שלא הודפס בעבר באף ספר, עיתון או כתב-עת. מאות אנשים השתתפו במבצע, שלחו את סיפוריהם, והנבחרים שביניהם זכו בפרס. בתום המבצע קובצו 50 הסיפורים הטובים, ויצאו לאור בספר בשם "בין איש לרעהו".

כעבור תקופה מאז הופעת הספר קבלתי שיחת טלפון. על הקו הייתה הסופרת 'מנוחה בקרמן' אשר טענה שהסיפור שנשלח אלינו על ידי אחד הקוראים בשם "אחרון אחרון חביב" ופורסם לתומינו, בעצם נלקח מתוך סיפור של מנוחה בקרמן שפורסם בשעתו ביתד נאמן, שולח הסיפור נכס אותו לעצמו ולא טרח לציין שהסיפור מועתק מתוך העיתון. וכך פגענו בזכויות היוצרים של הסופרת ללא יודעין.

בשעה שקבלתי את שיחת הטלפון לא הכרתי את הסופרת, וגם עצם הטענה מאוד הפתיעה אותי. מצאתי את עצמי במצב לא סטנדרטי: כל פעילות המכון הרי באה להרבות אחווה בין איש לרעהו, וכאן נטען כנגדנו שנכשלו ופעלנו ממש היפך המטרה! באותה שיחה התבקשנו בנחרצות שאם הספר יודפס שוב, הסיפור 'אחרון אחרון חביב' יושמט ממנו.

שיחת הטלפון הסתיימה ומשום מה סברתי שגם העניין הסתיים. במשך השנתיים הבאות קבלנו עוד כמה שיחות טלפון, בהפרשי זמן גדולים בין אחד לשני. לא כל כך התייחסתי לפרשה וגם לא עמדנו להדפיס שוב את הספר.

לפני כמה שבועות קבלתי הזמנה לדין-תורה באחד מבתי הדין שבעיר ירושלים. התגובה הטבעית שלי הייתה שהעניין לא ייתכן. בכל ימי חיי לא הופעתי אף פעם בבית דין - לא מצד התובע ולא מצד הנתבע. לדעתי עצם הצורך להגיע להתדיין בבית הדין מעיד על חסרון מסוים, שכן מדוע לא יוכלו הצדדים ליישב את ההדורים ביניהם מחוץ לכותלי בית הדין?

* * *

כאסמכתא להשקפתי בקשר להתדיינות בין בעלי דין, ניתן לצטט את